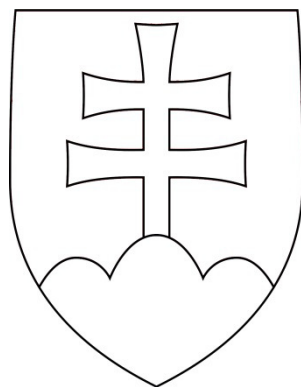




ZBIERKA

**STANOVÍSK NAJVYŠŠIEHO SÚDU
A ROZHODNUTÍ SÚDOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

7/2018

OBSAH***Stanoviská vo veciach trestných*****58. Zjednotenie výkladu a aplikácie ustanovenia § 213 ods. 3 Trestného poriadku.**

Policať je povinný v rámci postupu podľa § 213 ods. 3 Trestného poriadku oznámiť obhajcovi len druh úkonu, teda v prípade výsluchu svedka len okolnosť, že pôjde o taký výsluch, a nie aj meno svedka. Výsledok úkonu (zápisnica o výsluchu svedka) potom môže byť použitý ako dôkaz v konaní pred súdom (§ 213 ods. 2 veta prvá Trestného poriadku), resp. pri ďalšom postupe už v predsúdnom konaní, ale len spôsobom, ktorý predpokladajú ustanovenia Trestného poriadku (teda na hlavnom pojednávaní sa primárne predpokladá osobný výsluch svedka, okrem zákonom ustanovených výnimiek). Rovnako je obhajca oprávnený ešte v prípravnom konaní žiadať o opakovanie výsluchu svedka, a to najneskôr pri preštudovaní spisu, postupom podľa § 208 Trestného poriadku.

Oznámenie mena svedka obhajcovi vopred by mohlo zmariť právo svedka žiadať o utajenie svojej totožnosti podľa § 136 ods. 2 Trestného poriadku (na čo nadväzuje postup podľa ods. 2 až 5 tohto ustanovenia a podľa § 137 Trestného poriadku), v prípade, ak je taký postup vecne odôvodnený. Oznámenie mena svedka obhajcovi vopred, a to ani v naposledy uvedenom prípade, však neznamená procesnú nepoužiteľnosť výsledku úkonu v ďalšom konaní. 2

* Prijatím stanoviska prestáva byť aktuálny výklad uvedený v rozhodnutí publikovanom v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 54/2013.

59. Zjednotenie výkladu a aplikácie ustanovenia § 42 ods. 1 Trestného zákona vo vzťahu k ustanoveniam § 353 ods. 8, § 355 ods. 10 Trestného poriadku.

Časovým rozhraním medzi viacčinným súbehom trestných činov a trestnoprávnou recidívou je v zmysle § 42 ods. 1 Trestného zákona moment vyhlásenia súdom prvého stupňa prvého odsudzujúceho rozsudku za niektorý z trestných činov (skutkov) toho istého páchatel'a; taký účinok má podľa § 353 ods. 8 Trestného poriadku aj doručenie trestného rozkazu obvinenému. Pri pokračovacom trestnom čine, ak konanie páchatel'a pri niektorom z čiastkových útokov tohto činu časovo prekročí moment uvedený v predchádzajúcej vete, pokračovací trestný čin je spáchaný ako trestnoprávna recidíva.

Na účinok uvedený v predchádzajúcom odseku nemá vplyv, ak je rozsudok súdu prvého stupňa zrušený súdom vyššieho stupňa pri rozhodovaní o opravnom prostriedku alebo ak dôjde k zrušeniu trestného rozkazu zo zákona na základe podaného odporu (§ 355 ods. 10 Trestného poriadku), pokiaľ v ďalšom priebehu trestného konania dôjde k právoplatnému odsúdeniu za dotknutý trestný čin.

Ak bol trestný čin spáchaný ako trestnoprávna recidíva, tento stav sa nezmení nastaním účinkov zahľadania odsúdenia skorším rozsudkom, vyhlásenie ktorého je momentom časového rozhrania medzi (jednak) viacčinným súbehom trestných činov spáchaných v predchádzajúcom období a (jednak) trestnoprávnou recidívou; v takom prípade sa pri rozhodovaní o trestných činoch, ktoré nie sú dotknuté zahladením odsúdenia, ustanovenia o úhrnnom alebo súhrnnom treste (§ 41 ods. 1, 2 a § 42 Trestného zákona) nepoužívajú.

Od situácie popísanej v predchádzajúcom odseku (trestnoprávna recidíva sa nezmení na viacčinný súbeh trestných činov nastaním účinkov zahľadania odsúdenia skorším „hraničným“ rozsudkom) je potrebné odlíšiť situáciu predpokladanú ustanovením § 42 ods. 3 Trestného zákona, v ktorej sa v prípade viacčinného súbehu trestných činov, pri postupnom ukladaní trestov za ne, nastaním účinkov zahľadania odsúdenia skorším „hraničným“ rozsudkom, neguje princíp ukladania len jedného - súhrnného trestu; v takom prípade sa uložia samostatné tresty. 11

58.

STANOVISKO

trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 3. októbra 2018, Tpj 25/2018, na zjednotenie výkladu a aplikácie ustanovenia § 213 ods. 3 Trestného poriadku.

Policať je povinný v rámci postupu podľa § 213 ods. 3 Trestného poriadku oznámiť obhajcovi len druh úkonu, teda v prípade výsluchu svedka len okolnosť, že pôjde o taký výsluch, a nie aj meno svedka. Výsledok úkonu (zápisnica o výsluchu svedka) potom môže byť použitý ako dôkaz v konaní pred súdom (§ 213 ods. 2 veta prvá Trestného poriadku), resp. pri ďalšom postupe už v predsúdnom konaní, ale len spôsobom, ktorý predpokladajú ustanovenia Trestného poriadku (teda na hlavnom pojednávaní sa primárne predpokladá osobný výsluch svedka, okrem zákonom ustanovených výnimiek). Rovnako je obhajca oprávnený ešte v prípravnom konaní žiadať o opakovanie výsluchu svedka, a to najneskôr pri preštudovaní spisu, postupom podľa § 208 Trestného poriadku.

Oznámenie mena svedka obhajcovi vopred by mohlo zmariť právo svedka žiadať o utajenie svojej totožnosti podľa § 136 ods. 2 Trestného poriadku (na čo nadväzuje postup podľa ods. 2 až 5 tohto ustanovenia a podľa § 137 Trestného poriadku), v prípade, ak je taký postup vecne odôvodnený. Oznámenie mena svedka obhajcovi vopred, a to ani v naposledy uvedenom prípade, však neznamená procesnú nepoužiteľnosť výsledku úkonu v ďalšom konaní.

*** Prijatím stanoviska prestáva byť aktuálny výklad uvedený v rozhodnutí publikovanom v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 54/2013.**

Predseda trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v rámci činnosti podľa § 21 ods. 3 písm. a) zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“), na základe podnetu predsedu senátu trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu, zistil výkladové rozdiely v právoplatných rozhodnutiach senátov trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu tak, ako sú prezentované nižšie. Otázky, ktoré bolo potrebné výkladovo riešiť, boli v návrhu stanoviska vymedzené nasledovne:

1/ Je policať v rámci postupu podľa § 213 ods. 3 Trestného poriadku povinný oznámiť obhajcovi aj meno svedka, ktorý má byť vypočúvaný?

2/ Ak je odpoveď na otázku 1/ kladná, znamená predbežné neoznámenie mena svedka obhajcovi nemožnosť vykonať výsluch, a ak bol vykonaný, nemožnosť použiť ho v zmysle § 213 ods. 2 vety prvej Trestného poriadku (ako dôkaz v konaní pred súdom), resp. pri ďalšom postupe už v predsúdnom konaní?

A/

Najvyšší súd rozsudkom z 19. júna 2012, sp. zn. 1 TdoV 16/2011 (uverejnené pod R 54/2013), na podklade dovolaní, ktoré podali obvinení Mgr. D. M., H. B. a D. B. proti uzneseniu najvyššieho súdu z 13. decembra 2010, sp. zn. 2 Toš 1/2009, podľa §§ 382a, 386 ods. 1, 2 a 388 ods. 1 Tr. por. z dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 písm. c) a i) Tr. por. účinného do 31. augusta 2011 rozhodol tak, že napadnutým uznesením a konaním, ktoré mu predchádzalo, bol porušený zákon v ustanoveniach §§ 319, 213 ods. 3 Tr. por., § 89 ods. 19 Tr. zák. a čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v neprospech obvinených Mgr. D. M., H. B., D. B. a R. S. Zároveň napadnuté uznesenie zrušil a zrušil tiež rozsudok Špeciálneho súdu v Pezinku, pracovisko Banská Bystrica z 22. októbra 2008, sp. zn. BB-3 Tš 25/2006, ako aj ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutia obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo ich zrušením, stratili podklad a špecializovanému trestnému súdu v Pezinku, pracovisko Banská Bystrica prikázal vec v potrebnom rozsahu znovu prerokovať a rozhodnúť.

Z o d ô v o d n e n i a :

Právo na obhajobu je jedným zo základných atribútov spravodlivého procesu zabezpečujúcim „rovnosť zbraní“ medzi obvineným na jednej strane a prokurátorom ako žalobcom v trestnom konaní na strane druhej. Táto základná zásada trestného konania je v Trestnom poriadku upravená v ustanovení § 2 ods. 9 a vyplýva z

čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). Garantovaná je v takých významných právnych dokumentoch, akými sú Listina základných práv a slobôd a dohovor. Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Porušenie práva na obhajobu je závažnou, resp. podstatnou chybou konania. Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por. účinného do 31. augusta 2011 je však koncipovaný oveľa užšie, nie je ním akékoľvek (resp. každé) porušenie práva na obhajobu, ale len porušenie tohto práva „zásadným spôsobom“.

Pri posudzovaní, či bolo zásadným spôsobom porušené právo obvinených na obhajobu, sú dôležité konkrétne podmienky prípadu, ktoré je potrebné vyhodnotiť individuálne, ako aj vo vzájomných súvislostiach. Podstatou práva na obhajobu je zabezpečiť obhajovanie práv obvinených tak, aby boli okrem iného objasnené aj všetky skutočnosti svedčiace v ich prospech a aby sa na ne v konaní a pri rozhodovaní prihliadalo.

Vychádzajúc z toho, obvinený, resp. jeho obhajca, musí mať vždy reálnu možnosť realizovať právo na obhajobu a je len na ňom, či ho využije. Obvinený tak môže urobiť až potom, ako bol **riadne upovedomený o čase a mieste vykonania výsluchu konkrétneho svedka**. Iba všeobecné poučenie obvineného a jeho obhajcu o možnosti zúčastniť sa vyšetrovacích úkonov podľa § 213 ods. 1, 3 Tr. por. nemožno považovať za dostatočné, pretože takéto poučenie nezohľadňuje povinnosť policajta vyplývajúcu mu z ustanovenia § 213 ods. 3 Tr. por. a ani podmienky čítania zápisnice o výpovedi svedka/spoluobvineného, vyplývajúce z ustanovenia § 263 ods. 3, 4 Tr. por. Tieto ustanovenia úzko súvisia a musia byť aplikované v jednote a nie izolovane. Iba tak možno docieľať, aby výsluch svedka bol v súlade s Trestným poriadkom, ale aj s dohovorom.

Obvinený, resp. jeho obhajca sa môže vzdať práva účasti na úkone, podmienkou však je, že o tomto úkone musí byť riadne a včas upovedomený, čo znamená, že v prípade výsluchov svedkov im vyšetrovateľ musí oznámiť **deň a konkrétny čas výsluchu, miesto a meno osoby, ktorú bude vypočúvať**. Ak tak policajt nepostupuje, koná v rozpore s čl. 6 ods. 3 dohovoru i § 213 ods. 3 Tr. por.

B.1/

Najvyšší súd uznesením z 19. marca 2015, sp. zn. 2 TdoV 1/2014, dovolania obvinených I. S. a R. M. proti uzneseniu najvyššieho súdu z 30. januára 2013, sp. zn. 1 To 7/2012, podľa § 382 písm. c) Tr. por. odmietol.

Z o d ô v o d n e n i a :

Námietkami, ktorými obvinení odôvodňujú existenciu dôvodu podľa písm. c) ods. 1 § 371 Tr. por. (nevypočutie „G.“, námietky k utajenému svedkovi, neoznamovanie totožnosti svedkov obhajobe vopred), sa zaoberali už vo veci konajúce súdy. Dovolací súd považuje ich úvahy a závery za správne a zákonu zodpovedajúce. Obhajcovia boli vyrozumení o mieste, čase a druhu pripravovaných procesných úkonov a mali možnosť sa ich zúčastniť. Svedkovia boli na hlavnom pojednávaní kontradiktórne vypočutí a obhajoba mala možnosť im klásť otázky. Čítanie výpovedí svedkov z prípravného konania v zmysle § 264 Tr. por. obhajoba na pojednávaní nenamietala. Za týchto podmienok nejde o naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por.

B.2/

Najvyšší súd uznesením z 21. marca 2018, sp. zn. 2 Tost 8/2018, v trestnej veci obvineného Mgr. Q. F. o sťažnosti prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky proti uzneseniu samosudcu Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica z 9. februára 2018, sp. zn. BB-4T/4/2018, rozhodol tak, že podľa § 194 ods. 1 písm. b) Tr. por. napadnuté uznesenie zrušil a Špecializovanému trestnému súdu uložil vo veci znovu konať a rozhodnúť.

Z o d ô v o d n e n i a :

Samosudca Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica uznesením z 9. februára 2018, sp. zn. BB-4T/4/2018, podľa § 241 ods. 1 písm. f) Tr. por. odmietol obžalobu prokurátora zo dňa 24. januára 2018, sp. zn. VII/2 Gv 25/17/1000-44, a vec vrátil prokurátorovi, pretože zistil závažné procesné chyby, najmä porušenie práva na obhajobu. Samosudca uznesenie odôvodnil tým, že postupom vyšetrovateľa, ktorým neoznámil obhajcovi obvineného konkrétne mená svedkov, ktorých výsluch sa mal uskutočniť, došlo k závažnej procesnej chybe, a to k porušeniu práva na obhajobu. Podľa názoru samosudcu je odmietnutie žiadosti obhajcu o zverejnenie totožnosti svedkov pri vyzisťovaní obhajcov o vyšetrovacom úkone vážnym zásahom do práva obhajoby.

Proti tomuto uzneseniu podal dňa 21. februára 2018 prokurátor sťažnosť. Podanú sťažnosť odôvodnil tým, že s názorom samosudcu, prezentovanom v napadnutom uznesení, sa nestotožňuje, keďže podľa § 213 ods. 3 Tr. por. je povinnosťou orgánov činných v trestnom konaní oznámiť obhajcovi, ktorý o to v zmysle § 213 ods. 3 Tr. por. požiadal, včas čas, miesto konania úkonu a druh úkonu, ktorý bude vykonávať. Iný postup, spočívajúci v tom, že by sa v predvolaní na úkon oznamovala identita svedka alebo poškodeného, by mohol ohroziť tieto subjekty, nakoľko by nemohli napr. utajiť svoju totožnosť v rámci výsluchu. Štátne orgány ako subjekty verejného práva nie sú oprávnené konať to, čo im zákon neukladá. Obhajca obvineného bol vo všetkých súdom namietaných prípadoch predvolaný na úkon - výpoveď svedka, pričom Trestný poriadok nekladie ďalšie podmienky na konkretizáciu daného úkonu, žiada len upovedomovať obhajcu o druhu úkonu. Druhovo bol procesný úkon v predvolaní riadne ohraničený a charakterizovaný (vždy išlo o výpoveď svedka/poškodeného).

Každá z vypočúvaných osôb začala svoju výpoveď súvislým opisom okolností veci, o ktorých vie (§ 132 ods. 1 Tr. por.), nasledovali otázky vyšetrovateľa Policajného zboru. Bol tak vytvorený dostatočný čas na to, aby sa obhajca obvineného na danom mieste dozvedel, čo svedok vypovedá a mohol na to reagovať položením otázok. V predmetnom konaní nebola vypočúvaná žiadna taká osoba, ktorej výsluch by mal byť prekvapivý a nevypočítateľný. Obhajcovi obvineného tak pri namietnutých úkonoch nebol znemožnený výkon práva na obhajobu. To, že sa prokurátor rozhodol v obžalobe označiť za poškodené len tri osoby, vymenované v skutkovej vete obžaloby, môže v konečnom dôsledku nasvedčovať aplikácii zásady *in dubio pro reo*, keďže obvinený napokon čelí stíhaniu len voči trom konkrétne menovaným poškodeným a nie viacerým osobám. Totožnosť skutku pre potreby obžaloby ostala plne zachovaná.

Prokurátor v podanej sťažnosti ďalej uviedol, že nikdy nemienil za poškodené osoby označovať F. A. i F. A., keďže títo sa nestali predmetom rasistického útoku; uvedený názor prokurátor jasne formuloval vo viacerých procesných rozhodnutiach obsiahnutých v spise. Z uvedeného je zrejmé, že obvinený mal možnosť účinným spôsobom sa brániť, obhajcovia mohli byť na výsluchoch riadne prítomní, mohli klásť otázky, ktoré mohli formulovať po uvážení bez toho, aby im do ich práva niekto zasahoval. Voľná dedukcia súdu o tom, prečo sa rozhodla tá-ktorá strana nezúčastniť niektorého úkonu, podľa prokurátora nemá oporu vo vyšetrovacom spise, predloženom súdu.

Špecializovaný trestný súd mal podľa prokurátora pri právnej úvahe naopak konštatovať, že obhajcovia mali byť na výsluchoch svedkov prítomní, vypočúť si ich počiatočnú plynulú časť výpovede a následne sa mohli rozhodnúť, či budú svedkom klásť otázky podľa toho, k akej skutočnosti by títo vypovedali. Prokurátor tiež uviedol, že mu nie je jasné, ako inak sa chceli obhajcovia na dané procesné úkony vopred pripraviť, keďže nejde o rozsiahlu vec a skutok, ktorý sa obvinenému kladie za vinu, je jasný z uznesenia o vznesení obvinenia. Na uvedenom nič nemení ani rozhodovacia činnosť českých súdov, pretože konanie vyšetrovateľa PZ bolo legálne a legitímne, so správnou aplikáciou slovenského právneho poriadku. Prokurátor navrhol všetkých relevantných svedkov vypočúť v súlade so zásadou ústnosti a kontradiktórnosti na hlavnom pojednávaní, kde budú môcť byť prítomní obvinení aj obhajcovia. Či dôjde k potrebe čítať niektoré svedecké výpovede, to podľa prokurátora nedokáže vopred povedať ani konajúci súd, ani prokurátor, keďže by išlo o čisté teoretizovanie.

Prokurátor tiež poukázal na uznesenie najvyššieho súdu z 19. marca 2015, sp. zn. 2 TdoV 1/2014, v ktorom najvyšší súd konštatoval, že „námietskami, ktorými obvinení odôvodňujú existenciu dôvodu podľa písm. c) ods. 1 § 371 Tr. por. (nevypočutie „G.“, námietky k utajenému svedkovi, neoznamovanie totožnosti svedkov obhajobe vopred), sa zaoberali už vo veci konajúce súdy. Dovolací súd považuje ich úvahy a závery za správne a zákonu zodpovedajúce. Obhajcovia boli vyzisťovaní o mieste, čase a druhu pripravovaných procesných úkonov a mali možnosť sa ich zúčastniť. Svedkovia boli na hlavnom pojednávaní kontradiktórne

vypočutí a obhajoba mala možnosť im klásť otázky. Čítanie výpovedí svedkov z prípravného konania v zmysle § 264 Tr. por. obhajoba na pojednávaní nenamietala. Za týchto podmienok nejde o naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por. „Ústavnú sťažnosť obvinených vo vzťahu k tomuto uzneseniu Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) odmietol uznesením zo 6. apríla 2016, sp. zn. I. ÚS 205/2016, v ktorom okrem iného uviedol, že predmetné uznesenie najvyššieho súdu je určité, zrozumiteľné, ústavne akceptovateľné, bez vnútorných rozporov a zaujíma stanovisko k podstate dôvodov sťažovateľov uvedených v ich dovolaní, ktoré vlastne iba pokračujú aj v konaní pred ústavným súdom.

Z uvedených rozhodnutí najvyššieho súdu, ako aj ústavného súdu podľa prokurátora jednoznačne vyplýva, že v prípade upovedomovania obhajcov o úkonoch podľa § 213 ods. 3 Tr. por. policajt pri uvádzaní druhu úkonu neuvádza totožnosť osoby, ktorej sa úkon týka, pričom takýto postup je nielen v súlade s Trestným poriadkom, ale aj s Ústavou Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná. Z rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že situáciou načrtnutou v napadnutom uznesení Špecializovaného trestného súdu sa doposiaľ ESLP nezaoberal; zaoberal sa len účasťou tzv. anonymných svedkov v trestnom konaní. Zo záverov a princípov stanovených ESLP v rozsudku *Ellis, Simms and Martin v. Spojené kráľovstvo* je *per analogiam* zrejmé, že v prípade použitia inštitútu anonymných svedkov považuje ESLP za garanciu dodržania práva na spravodlivý proces garantovaného čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) okrem iného aj to, že obhajobe je daná možnosť osobnej účasti pri výsluchu anonymného svedka tak, aby svedka mohol obhajca vidieť, počuť a sledovať jeho správanie, pričom totožnosť svedka mu je však po celý čas neznáma. Vychádzajúc z uvedených princípov stanovených ESLP vo vzťahu k výsluchu anonymných svedkov a záverov konkrétneho prípadu, ktorý bol predmetom posudzovania zo strany ESLP, je možné vyvodiť jednoznačný záver, že upovedomovanie obhajcov o úkonoch v zmysle § 213 ods. 3 Tr. por., kedy im policajt pri druhu úkonu neoznámi údaje týkajúce sa identity vypočúvaného svedka, nie je porušením čl. 6 ods. 1, ods. 3 písm. d) dohovoru, ani iného ustanovenia dohovoru. Obhajobe je totiž na začiatku úkonu už známa totožnosť svedka a má následne reálnu možnosť vidieť, pozorovať a počuť jeho výpoveď, ako aj klásť svedkovi otázky pri výsluchu alebo prípadne v neskoršom štádiu konania, ak o to požiada. Tým je obhajobe plne garantovaná možnosť preveriť bezúhonnosť a vierohodnosť svedkov, ako aj pravdivosť a spoľahlivosť ich výpovedí. Sú totiž splnené dve základné podmienky stanovené ESLP na to, aby mohol obvinený efektívne namietat dôkazy voči sebe, a to, že obvinený má možnosť poznať identitu svedkov voči nemu, aby tak mohol namietat ich bezúhonnosť a vierohodnosť a súčasne má možnosť preveriť pravdivosť a spoľahlivosť dôkazov (svedkov) voči svojej osobe tým, že má možnosť ich ústne vypočúvať, prípadne nechať vypočúvať. ESLP v žiadnom zo svojich rozhodnutí nevyžaduje, aby identita svedkov, ktorí budú vypočúvaní, bola obvinenému vopred známa, pričom je potrebné poukázať na to, že podľa ESLP musia byť záujmy obhajoby vyvažované záujmami svedkov alebo obetí predvolaných svedčiť. Teda svedkom a obetiam trestných činov musí byť reálne umožnené požadovať zabezpečenie ochrany ich života, zdravia a bezpečnosti napríklad aj využitím inštitútu utajeného (anonymného) svedka, čo by nebolo možné dosiahnuť v prípade oznamovania totožnosti svedkov, ktorých vyšetrovatel plánuje vypočuť, obvineným alebo ich obhajcom.

Na základe uvedeného sa prokurátor domnieva, že napadnuté uznesenie Špecializovaného trestného súdu nie je správne a z tohto dôvodu navrhol, aby v prípade, ak prvostupňový súd nebude postupovať vo forme autoremedúry, najvyšší súd v zmysle § 194 ods. 1 písm. b) Tr. por. zrušil napadnuté uznesenie Špecializovaného trestného súdu a uložil Špecializovanému trestnému súdu, aby vo veci znovu konal a rozhodol (t. j. prijal obžalobu prokurátora a nariadil hlavné pojednávanie).

K sťažnosti prokurátora sa dňa 28. februára 2018 vyjadril obvinený Mgr. Q. F. prostredníctvom svojho obhajcu. Vo svojom vyjadrení obvinený uviedol, že s rozhodnutím samosudcu v plnom rozsahu súhlasí a v plnom rozsahu sa stotožňuje s jeho argumentáciou. Podľa obvineného samosudca správne poukázal na rozhodnutie publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 54, roč. 2013, v zmysle ktorého obvinený, resp. obhajca musí mať vždy reálnu možnosť realizovať právo na obhajobu a je len na ňom, či ho využije. Obvinený tak môže urobiť až po tom, ako bol riadne upovedomený o čase a mieste vykonania výsluchu konkrétneho svedka. Obvinený, resp. jeho obhajca sa môže vzdať práva účasti na úkone, podmienkou však je, že o tomto úkone musí byť riadne a včas upovedomený, čo znamená, že v prípade výsluchov svedkov im vyšetrovatel musí oznámiť deň a konkrétny čas výsluchu, miesto a meno osoby, ktorú bude vypočúvať - v tejto súvislosti poukázal aj na judikát trestnoprávneho kolégia Krajského súdu v Žiline z 8. decembra 2009, sp. zn. Jtk 7/2009.

Vo vzťahu k sťažnosti prokurátora obvinený uviedol, že jej ťažiskovou argumentáciou je odkaz na rozhodnutie ústavného súdu z 6. apríla 2016, sp. zn. I. ÚS 205/2016, ktoré je však špecifické vzhľadom na tam

prejednávanej veci, keďže poukazuje na vyšetrovanie úkladných vražd organizovanou skupinou, kde je reálna dôvodná obava osôb vystupujúcich v pozícii svedkov (a kde aj reálne došlo k zastrašovaniu svedkov). Z uvedeného vyplýva, že ústavný súd prijal predmetné závery nie v „paušálnej rovine“, ale posudzoval konkrétnu kauzu, charakter trestného činu a tiež zistené poznatky o zastrašovaní svedkov. Uvedené závery ústavného súdu preto nemožno aplikovať na jeho trestnú vec, keďže v nej nejde o žiadnu úkladnú vraždu, ani o organizovanú alebo zločineckú skupinu. Rovnako tak zo žiadnej časti spisového materiálu nevyplýva, že by obvinený zastrašoval niektorého zo svedkov, žiadny svedok sa nevyjadril, že by ho zastrašoval, že by z neho mal obavy, že by sa mu vyhrážal ohrozením života, zdravia alebo telesnej integrity.

Obvinený ďalej uviedol, že je pochopiteľné, že ak z charakteru konkrétnej trestnej veci vyplývajú reálne (odôvodnené) obavy, tak je na mieste chrániť svedka, pričom taký postup nepochybne vyplýva aj z § 136 Tr. por. - predmetné ustanovenie však priamo vyžaduje reálnu prítomnosť dôvodnej obavy ohrozenia svedka, resp. jeho blízkej osoby. V predmetnej trestnej veci však vyšetrovateľ ani pri jednom z 12 svedkov neuviedol, že takáto dôvodná obava existuje. Ak teda nie sú splnené podmienky na to, aby bola svedkova identita do začatia konania úkonu utajená, tak v tom prípade sa obhajca obvineného nemôže na daný úkon riadne pripraviť, keďže právom obhajoby je, aby si obhajca vopred pripravil otázky nielen ku skutku, ale aj k osobe svedka. Neuvedenie mena svedka tak znemožňuje obvinenému pripraviť a prekonzultovať s obhajcom prípadné otázky týkajúce sa nevierohodnosti daného svedka.

Z týchto dôvodov považoval obvinený sťažnosť prokurátora za nedôvodnú a navrhol, aby ju sťažnostný súd zamietol.

Spis so sťažnosťou bol najvyššiemu súdu ako súdu sťažnostnému predložený 7. marca 2018.

Najvyšší súd na podklade riadne a včas podanej sťažnosti preskúmal v zmysle § 192 ods. 1 písm. a), písm. b) Tr. por. správnosť výroku napadnutého uznesenia, proti ktorému sťažovateľ podal sťažnosť, ako i konanie tomuto výroku predchádzajúce, a dospel k záveru, že sťažnosť prokurátora je dôvodná.

Podľa § 241 ods. 1 písm. f) Tr. por. obžalobu podanú na súde pre prečin a zločin s hornou hranicou trestnej sadzby neprevyšujúcou osem rokov preskúma samosudca a podľa jej obsahu a obsahu spisu obžalobu odmietne a vráti vec prokurátorovi, ak zistí závažné procesné chyby, najmä porušenie práva na obhajobu.

Z dikcie citovaného zákonného ustanovenia vyplýva, že vrátenie veci prokurátorovi (odmietnutie obžaloby) na došetrenie nie je možné pre akékoľvek vady prípravného konania, ale len pre závažné vady týkajúce sa procesných pochybení orgánov prípravného konania a ktoré zvlášť majú vplyv na uplatnenie obhajobných práv obvineného.

Dôvodom pre odmietnutie obžaloby teda už nie sú nedostatky v prípadných skutkových zisteniach, pretože ťažisko dokazovania v zmysle zásady kontradiktórnosti konania sa prenáša do fázy súdneho konania (hlavného pojednávania), kde všetky dôkazy vykonané v patričnej procesnej forme súd vyhodnotí a rozhodne o vine.

V predmetnej trestnej veci bol dôvodom na odmietnutie obžaloby zo strany Špecializovaného trestného súdu chybný postup vyšetrovateľa Policajného zboru spočívajúci v tom, že v predvolaniach na výsluchy jednotlivých svedkov obhajcom obvineného neoznámil mená svedkov, ktorých výsluch sa mal uskutočniť.

Podľa § 213 ods. 3 Tr. por. ak obhajca oznámi policajtom, že sa chce zúčastniť vyšetrovacieho úkonu podľa odseku 2, policajt je povinný včas mu oznámiť čas, miesto konania úkonu a druh úkonu okrem prípadu, keď vykonanie úkonu nemožno odložiť a vyrozumienie obhajcu nemožno zabezpečiť. O tomto postupe policajt vyhotoví záznam, ktorý založí do spisu.

Podľa čl. 6 ods. 3 dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu, má tieto minimálne práva:

- a) byť bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, podrobne oboznámený s povahou a dôvodom obvinenia vzneseného proti nemu,
- b) mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby,
- c) obhajovať sa osobne alebo prostredníctvom obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá dostatok prostriedkov na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú,

d) vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie na vypočúvanie svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako v prípade svedkov proti nemu,

e) mať bezplatnú pomoc tlmočníka, ak nerozumie jazyku používanému pred súdom, alebo ak týmto jazykom nehovorí.

Vychádzajúc z uvedeného je potrebné v zhode so sťažnostnými námietkami prokurátora uviesť, že ustanovenie § 213 ods. 3 Tr. por., ani žiadne ustanovenie explicitne neukladá povinnosť orgánom činným v trestnom konaní oznamovať obvinenému alebo jeho obhajcovi meno a priezvisko svedka, ktorého výsluch sa má uskutočniť. Rovnako tak ani žiadne rozhodnutie ESLP sa predmetnou problematikou priamo nezaoberá.

Pokiaľ ide o rozhodovaciu činnosť vnútroštátnych súdov, najvyšší súd reflektuje skutočnosť, že v otázke oznamovania mien svedkov obhajcom v rámci predvolania na ich výsluch existujú v podstate dve protichodné skupiny rozhodnutí. Do prvej skupiny rozhodnutí patrí napr. rozsudok najvyššieho súdu z 19. júna 2012, sp. zn. 1 TdoV 16/2011, uverejnený v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 54, roč. 2013, v zmysle ktorého „obvinený, resp. jeho obhajca, musí mať vždy reálnu možnosť uplatniť právo na obhajobu a je len na ňom, či ho využije. Obvinený tak môže urobiť až potom, ako bol riadne upovedomený o čase a mieste vykonania výsluchu konkrétneho svedka. Iba všeobecné poučenie obvineného a jeho obhajcu o možnosti zúčastniť sa vyšetrovacích úkonov podľa § 213 ods. 1, 3 Tr. por. nemožno považovať za dostatočné, lebo takéto poučenie nezohľadňuje povinnosť policajta, ktorá mu vyplýva z ustanovenia § 213 ods. 3 Tr. por., ani podmienky čítania zápisnice o výpovedi svedka (spoluobvineného), vyplývajúce z § 263 ods. 3, 4 Tr. por. Tieto ustanovenia úzko súvisia a musia byť aplikované v jednote a nie izolovane.“ Obdobný právny názor je prezentovaný aj v uznesení Krajského súdu v Žiline z 12. mája 2009, sp. zn. 1Tos/37/2009.

Druhá skupina rozhodnutí je prezentovaná najmä uznesením najvyššieho súdu z 19. marca 2015, sp. zn. 2 TdoV 1/2014, v zmysle ktorého „námietkami, ktorými obvinení odôvodňujú existenciu dôvodu podľa písm. c) ods. 1 § 371 Tr. por. (nevypočutie „G.“, námietky k utajenému svedkovi, neoznamovanie totožnosti svedkov obhajobe vopred), sa zaoberali už vo veci konajúce súdy. Dovolací súd považuje ich úvahy a závery za správne a zákonu zodpovedajúce. Obhajcovia boli vyzrozmnení o mieste, čase a druhu pripravovaných procesných úkonov a mali možnosť sa ich zúčastniť. Svedkovia boli na hlavnom pojednávaní kontradiktórne vypovedaní a obhajoba mala možnosť im klásť otázky. Čítanie výpovedí svedkov z prípravného konania v zmysle § 264 Tr. por. obhajoba na pojednávaní nenamietala. Za týchto podmienok nejde o naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por.“ Ústavná sťažnosť obvinených proti tomuto uzneseniu bola uznesením ústavného súdu zo 6. apríla 2016, sp. zn. I. ÚS 205/2016, odmietnutá.

Vo vzťahu k predmetnej veci je potrebné v prvom rade uviesť, že preštudovaním obsahu vyšetrovacieho spisu najvyšší súd zistil, že obhajcom obvineného bolo umožnené zúčastniť sa výsluchov všetkých svedkov, o ktorých boli vopred upovedomení, o čom svedčia jednotlivé upovedomenia o konaní výsluchu, zaslané obhajcom obvineného, zažurnalizované vo vyšetrovacom spise na č. l. 900, 901, 904-958. V každom z týchto upovedomení bolo v súlade s § 213 ods. 3 Tr. por. uvedené miesto konania úkonu, čas konania úkonu a druh úkonu - výsluch svedka poškodeného, resp. výsluch svedka. Vo vzťahu k výsluchu svedka poškodeného, ktorý sa mal uskutočniť dňa 30. mája 2017, obhajca obvineného JUDr. Tomáš Rosina listom zo dňa 25. mája 2017 požiadal o zmenu termínu výsluchu, konkrétne o posunutie jeho začiatku aspoň o dve hodiny neskôr. Zároveň v tomto liste požiadal vyšetrovateľa o oznámenie mien konkrétnych svedkov - poškodených, ktorých na uvedené termíny predvolal za účelom ich výsluchu, keďže z uznesenia o vznesení obvinenia nie je zrejmé, o ktoré osoby sa v danom prípade jedná, ako aj s poukazom na právo obvineného vopred sa pripraviť na konkrétny procesný úkon (č. l. 903 spisu). Na uvedenú žiadosť obhajcu reagoval vyšetrovateľ odpoveďou zo dňa 26. mája 2017, v ktorej obhajcovi obvineného oznámil, že vyhovel jeho žiadosti o presun začiatku výsluchu svedka dňa 30. mája 2017 z 9.00 hod. na 11.00 hod. Zároveň v tejto odpovedi obhajcovi oznámil, že v súlade s § 213 ods. 3 Tr. por. je povinnosťou orgánov činných v trestnom konaní oznámiť obhajcovi, ktorý o to v zmysle § 213 ods. 3 Tr. por. požiada, čas, miesto konania úkonu a druh úkonu, pričom Trestný poriadok v žiadnom zo svojich ustanovení (ani pri extenzívnom výklade) neukladá policajtom povinnosť uviesť totožnosť svedka, prípadne inej osoby, ktorej sa samotný úkon bude týkať, okrem uvedenia jej procesného postavenia (č. l. 905 spisu).

Na základe vyššie uvedených upovedomení sa obhajca obvineného JUDr. Tomáš Rosina zúčastnil výsluchov svedkov poškodených Ing. M. F. a PhDr. D. A., pričom však svedkom na týchto výsluchoch odmietol klásť otázky z dôvodu, že obhajobe nebolo vopred oznámené meno svedka a z tohto dôvodu bolo znemožnené pripraviť si otázky na daný výsluch (č. l. 67 a 74 spisu). Výsluchov zvyšných svedkov (s výnimkou svedkyne V. P., ktorá však využila svoje právo nevypovedať) sa obhajcovia obvineného nezúčastnili.

Na základe obhajcom namietaných nedostatkov vo vyšetrovaní, ktoré žiadal odstrániť (zaprookolované v zápisnici o výsluchu svedkyne - poškodenej Ing. M. F., č. l. 67 spisu a v zápisnici o výsluchu svedka - poškodeného PhDr. D. A. na č. l. 74 spisu) predložil dňa 1. júna 2017 vyšetrovateľ Policajného zboru vec prokurátorovi na preskúmanie postupu vyšetrovateľa podľa § 210 Tr. por. Prokurátor v odpovedi zo dňa 6. júna 2017 uviedol, že preskúmaním postupu vyšetrovateľa Policajného zboru nezistil žiadne závažné procesné pochybenia, ktoré by bolo možné odstrániť zásahom dozorujúceho prokurátora. Vo vzťahu k namietanému neoznámению mien svedkov prokurátor odcitoval ustanovenie § 213 ods. 3 Tr. por., § 46 ods. 1 Tr. por. a v tejto súvislosti uviedol, že zo znenia § 46 ods. 1 Tr. por. a znenia skutkovej vety uznesenia o vznesení obvinenia podľa § 206 ods. 1 Tr. por. z 27. apríla 2017 je zrejme (najmä ak v danom trestnom stíhaní nejde o typický škodový delikt), o ktoré poškodené osoby malo ísť, a ktoré budú vypočúvané - išlo o osoby, ktoré majú byť dotknuté vyjadreniami obvineného. Dve z týchto osôb boli vypočuté, pri ich výsluchu sa obhajca zúčastnil, pričom dopredu vedel, že sa zúčastní výsluchu svedkov - poškodených. Každá z vypočúvaných osôb začala svoju výpoveď súvislým opisom okolností veci, o ktorých vie. Nasledovali otázky vyšetrovateľa Policajného zboru, pričom uvedené vytvorilo podľa prokurátora dostatočný časový priestor na to, aby obhajca, ktorý sa až na danom mieste dozvedel, čo svedok - poškodený vypovedá (takto sa to prakticky deje vždy pri výpovedi svedka), mohol reagovať otázkami, ktoré chce položiť. Nebola vypočúvaná žiadna taká osoba, výsluch ktorej by mal byť v danom konaní nejako prekvapivý alebo nevypočítateľný. Obhajcovi tak pri namietnutých výsluchoch nebol znemožnený výkon práva na obhajobu.

Zo záznamu o preštudovaní vyšetrovacieho spisu vyplýva, že obvinený a jeho obhajca JUDr. František Polák navrhovali doplniť dokazovanie iba vykonaním ďalšieho znaleckého posudku, pričom uviedli, že iné návrhy a námietky k priebehu vyšetrovania nemajú (č. l. 975 - 977 spisu). Obhajca obvineného JUDr. Tomáš Rosina poukázal len na porušenia ustanovení Trestného poriadku v priebehu prípravného konania vo všeobecnosti (č. l. 978 - 979 spisu).

Z uvedeného je zrejme, že obhajcovia obvineného boli o jednotlivých výsluchoch svedkov riadne upovedomení, na týchto výsluchoch mali možnosť oboznámiť sa s identitou svedkov, mali možnosť svedkov vypočuť, klásť im otázky, navrhnuť ich opätovný výsluch, resp. navrhnuť výsluch ďalších svedkov. V predmetnej veci tak nedošlo ani k porušeniu zásady „rovnosti zbraní“, keďže obhajobe bol oznámený termín výsluchu svedkov, čím im bolo umožnené zúčastniť sa tohto výsluchu (bez ohľadu na to, či toto právo využili alebo nie), rovnako bolo obhajobe umožnené klásť svedkom otázky (opäť bez ohľadu na to, či toto právo využili), ako aj navrhnuť doplnenie dokazovania výsluchom navrhnutých svedkov, resp. doplnením výsluchu svedkov v prípade nových otázok.

Podľa názoru najvyššieho súdu, po preskúmaní spisového materiálu, v prerokúvanej veci nejde o zásadné porušenie práva na obhajobu, ak vyšetrovateľ oznámi obhajcovi, ktorý sa chce zúčastniť na úkone, mieste, čas úkonu a druh úkonu, bez toho, aby konkretizoval pri druhu úkonu napr. aj meno svedka, ktorého plánuje vypočuť, najmä ak obhajca využil čo i len sčasti svoje právo účasti na úkonoch, avšak nekládol na nich svedkom žiadne otázky s poukazom na to, že sa nemohol na úkon riadne pripraviť, ani nežiadal zopakovanie alebo doplnenie tohto úkonu. Obhajca obvineného JUDr. Tomáš Rosina tak postupoval pri výsluchu svedkov - poškodených Ing. M. F. a PhDr. D. A. Hoci sa pri výsluchoch oboznámil nielen s osobami svedkov, ale aj s predmetom výsluchu detailnejšie (pritom je zrejme zo skutku uvedeného v uznesení o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia, že skutok tak, ako je formulovaný, je chápaný ako všeobecný urážlivý výrok voči viacerým poškodeným), nevyužil svojho obhajobného práva klásť svedkom otázky a nepožiadal o zopakovanie a doplnenie tohto úkonu ani pri preštudovaní spisu.

Najvyšší súd pri otázke posudzovania práva obhajcu, ktorý sa chce zúčastniť na úkonoch, poznať mená vyslúchaných svedkov, sa priklonil k názoru, ktorý je v súlade s ustanovením § 213 ods. 3 Tr. por., že vyšetrovateľovi Trestný poriadok, ústava, ani medzinárodné právne normy, vrátane dohovoru, neprikazujú, ani iným spôsobom ho nezaväzujú k takémuto postupu. Je vecou taktiky a stratégie vo vyšetrovaní, za ktorú zodpovedá vyšetrovateľ a v konečnom dôsledku prokurátor, aby nedošlo na jednej strane k porušeniu práv obhajoby (čo v danom prípade nedošlo, pretože účasť na úkone mu zmarená nebola), na druhej strane by mal prihliadať aj na povahu a charakter trestnej činnosti, aby dokázal objektívne a v celosti preukázať, či bola spáchaná trestná činnosť alebo nie. Najmä by mal dbať o to, aby jeho práca nebola ovplyvnená inak, než zákonným spôsobom.

V prerokúvanej veci, tak ako už na to bolo poukázané, však vzhľadom na skutok, ktorý sa kladie za vinu obvinenému Mgr. Q. F., nepredpokladá najvyšší súd vážne komplikácie pri príprave obhajcov na ten-ktorý výsluch svedka - poškodeného, pretože všetci poškodení, podľa skutku uvedeného už v uznesení o vznesení

obvinenia, mali byť slovne napadnutí hanlivým výrokom a nešlo o komplikované a individuálne konanie obvineného vo vzťahu ku každému konkrétnemu poškodenému osobitne, na ktoré by sa bolo treba aj pri výsluchu toho-ktorého poškodeného zvlášť pripravovať. Podľa názoru najvyššieho súdu je potrebné rozlišovať, či obvinený mal spáchať viacerými konaniami rôzne útoky na rôznych poškodených, alebo by útočil jediným konaním na viacerých poškodených, ako tomu malo byť v tomto prípade.

Vzhľadom na uvedené najvyšší súd nepovažoval neoznámenie konkrétnych mien svedkov obhajcom pri ich upovedomovaní o konkrétnych úkonoch, za porušenie práva na obhajobu a už vôbec nie za zásadné, najmä ak žiadna vnútroštátna, ani medzinárodná právna norma, ktorou by boli orgány činné v trestnom konaní viazané, im takýto postup neukladala.

Vo vyjadrovaní konaní podľa § 22 ods. 2 zákona o súdoch sa v prospech riešenia zodpovedajúceho alternatíve A/ vyjadrili Špecializovaný trestný súd a Slovenská advokátska komora.

V prospech alternatívy B/ (rozhodnutia pod bodom B.1/ a B.2/) sa vyjadrili krajské sudy v Prešove, Trenčíne a Banskej Bystrici, Generálna prokurátora Slovenskej republiky a Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky.

Vyjadrenie Krajského súdu v Košiciach pri preferencii alternatívy A/ pripúšťa aj použitie alternatívy B/, vyjadrenie Paneurópskej vysokej školy - Fakulty práva ponecháva riešenie na stanovisko trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu.

Trestnoprávne kolégium najvyššieho súdu prijalo hlasovaním právne vety tak, ako sú uvedené vyššie, ktoré zodpovedajú alternatíve B/, pričom tieto vety majú už aj vo svojom výslovnom znení dostatočnú výpovednú hodnotu. Tieto vety znejú:

Policať je povinný v rámci postupu podľa § 213 ods. 3 Tr. por. oznámiť obhajcovi len druh úkonu, teda v prípade výsluchu svedka len okolnosť, že pôjde o taký výsluch, a nie aj meno svedka. Výsledok úkonu (zápisnica o výsluchu svedka) potom môže byť použitý ako dôkaz v konaní pred súdom (§ 213 ods. 2 veta prvá Tr. por.), resp. pri ďalšom postupe už v predsúdnom konaní, ale len spôsobom, ktorý predpokladá ustanovenia Trestného poriadku (teda na hlavnom pojednávaní sa primárne predpokladá osobný výsluch svedka, okrem zákonom ustanovených výnimiek). Rovnako je obhajca oprávnený ešte v prípravnom konaní žiadať o opakovanie výsluchu svedka, a to najneskôr pri preštudovaní spisu, postupom podľa § 208 Tr. por.

Oznámenie mena svedka obhajcovi vopred by mohlo zmariť právo svedka žiadať o utajenie svojej totožnosti podľa § 136 ods. 2 Tr. por. (na čo nadväzuje postup podľa ods. 2 až 5 tohto ustanovenia a podľa § 137 Tr. por.), v prípade, ak je taký postup vecne odôvodnený. Oznámenie mena svedka obhajcovi vopred, a to ani v naposledy uvedenom prípade, však neznamená procesnú nepoužiteľnosť výsledku úkonu v ďalšom konaní.

Na dôvazok možno uviesť, že stanovisko vychádza jednak (ale nie len) z výslovného a jednoznačného znenia zákona, ktorý v § 213 ods. 3 Tr. por. požaduje, aby bol obhajcovi oznámený len druh úkonu - v tomto prípade teda len okolnosť, že ide o výsluch svedka. Zároveň však, pri posudzovaní opodstatnenosti gramatického výkladu z hľadiska povinnosti poskytnúť obvinenému (zastupovanému obhajcom) plnú možnosť na uplatnenie jeho obhajobných práv (§ 34 ods. 5 Tr. por.), zohľadňuje obsah nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“), sp. zn. I. ÚS 205/2016, ktorým bola odmietnutá ako zjavne neopodstatnená ústavná sťažnosť dotknutého obvineného proti rozhodnutiu uvedenému v bode B.1/, ktorá sa týkala aj predmetnej okolnosti - neoznámenia mena vypočúvaného svedka vopred pri upovedomení obhajcu o úkone v prípravnom konaní. Ústavný súd inkorporoval do obsahu odôvodnenia svojho rozhodnutia (v časti odôvodnenia vlastných záverov) vyjadrenie prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, v tomto znení (k riešenej otázke):

„V prípravnom konaní vyšetrovateľ postupoval v súlade s § 213 ods. 3 Tr. por. a včas oznamoval čas, miesto konania úkonu a druh úkonu - požadovať od vyšetrovateľa, aby uvádzal aj meno svedka nemá oporu v citovanom ustanovení Trestného poriadku a nemožno súhlasiť ani s rozširujúcim výkladom v rámci niektorých rozhodnutí, nakoľko okrem práv obvinených majú práva aj osoby v pozícii svedka. Medzi tieto práva patrí aj právo v zmysle § 136 Tr. por., aby svedok neuvádzal svoju totožnosť, bydlisko ak je ohrozený jeho život, zdravie, telesná integrita alebo ak takéto nebezpečenstvo hrozí jemu blízkej osobe.“

Tým je v súhrne znenia zákona (jednak ustanovenie § 213 ods. 3 Tr. por. a jednak ustanovenia §§ 136 a 137 tohto zákona o utajení bydliska a totožnosti svedka) a právneho názoru prezentovaného v dotknutom náleze, položený základ pre riešenie uvedené v právnych vetách prijatého stanoviska. Samozrejme, utajenie totožnosti svedka bude prichádzať do úvahy len v prípade, ak je taký postup vecne odôvodnený (ak je dôvodná obava, že oznámením totožnosti, bydliska, prípadne miesta pobytu svedka je ohrozený jeho život, zdravie, telesná integrita alebo ak také nebezpečenstvo hrozí jemu blízkej osobe - § 136 ods. 2 Tr. por.) - principiálne však môže svedok žiadať o utajenie totožnosti vždy, a ďalší postup závisí od súhlasu prokurátora (§ 136 ods. 4 Tr. por.).

Avšak, ak by sa aj oznámilo meno svedka obhajcovi vopred a boli by tým porušené svedkove práva, také porušenie neznamená procesnú nepoužiteľnosť úkonu (výsluchu) svedka v ďalšom konaní proti obvinenému, rovnako ak by bolo svedkovi bez predbežného oznámenia jeho totožnosti následne neoprávnene odmietnuté utajenie. Konzekvence porušenia práva svedka by boli odlišné, ich popis prekračuje rámec tohto odôvodnenia.

Ako sú zabezpečené práva obhajoby pri predbežnom neoznámení obhajcovi mena svedka pri výsluchu v prípravnom konaní, popisuje prvý odsek právnych viet: „Výsledok úkonu (zápisnica o výsluchu svedka) potom môže byť použitý ako dôkaz v konaní pred súdom (§ 213 ods. 2 veta prvá Tr. por.), resp. pri ďalšom postupe už v predsúdnom konaní, ale len spôsobom, ktorý predpokladajú ustanovenia Trestného poriadku (teda na hlavnom pojednávaní sa primárne predpokladá osobný výsluch svedka, okrem zákonom ustanovených výnimiek). Rovnako je obhajca oprávnený ešte v prípravnom konaní žiadať o opakovanie výsluchu svedka, a to najneskôr pri preštudovaní spisu, postupom podľa § 208 Tr. por.“

59.

STANOVISKO

trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 3. októbra 2018, Tpj 31/2018, na zjednotenie výkladu a aplikácie ustanovenia § 42 ods. 1 Trestného zákona vo vzťahu k ustanoveniam § 353 ods. 8, § 355 ods. 10 Trestného poriadku.

Časovým rozhraním medzi viacčinným súbehom trestných činov a trestnoprávnou recidívou je v zmysle § 42 ods. 1 Trestného zákona moment vyhlásenia súdom prvého stupňa prvého odsudzujúceho rozsudku za niektorý z trestných činov (skutkov) toho istého páchatel'a; taký účinok má podľa § 353 ods. 8 Trestného poriadku aj doručenie trestného rozkazu obvinenému. Pri pokračovacom trestnom čine, ak konanie páchatel'a pri niektorom z čiastkových útokov tohto činu časovo prekročí moment uvedený v predchádzajúcej vete, pokračovací trestný čin je spáchaný ako trestnoprávna recidíva.

Na účinok uvedený v predchádzajúcom odseku nemá vplyv, ak je rozsudok súdu prvého stupňa zrušený súdom vyššieho stupňa pri rozhodovaní o opravnom prostriedku alebo ak dôjde k zrušeniu trestného rozkazu zo zákona na základe podaného odporu (§ 355 ods. 10 Trestného poriadku), pokiaľ v ďalšom priebehu trestného konania dôjde k právoplatnému odsúdeniu za dotknutý trestný čin.

Ak bol trestný čin spáchaný ako trestnoprávna recidíva, tento stav sa nezmení nastaním účinkov zahľadania odsúdenia skorším rozsudkom, vyhlásenie ktorého je momentom časového rozhrania medzi (jednak) viacčinným súbehom trestných činov spáchaných v predchádzajúcom období a (jednak) trestnoprávnou recidívou; v takom prípade sa pri rozhodovaní o trestných činoch, ktoré nie sú dotknuté zahladením odsúdenia, ustanovenia o úhrnnom alebo súhrnnom treste (§ 41 ods. 1, 2 a § 42 Trestného zákona) nepoužijú.

Od situácie popísanej v predchádzajúcom odseku (trestnoprávna recidíva sa nezmení na viacčinný súbeh trestných činov nastaním účinkov zahľadania odsúdenia skorším „hraničným“ rozsudkom) je potrebné odlišiť situáciu predpokladanú ustanovením § 42 ods. 3 Trestného zákona, v ktorej sa v prípade viacčinného súbehu trestných činov, pri postupnom ukladaní trestov za ne, nastaním účinkov zahľadania odsúdenia skorším „hraničným“ rozsudkom, neguje princíp ukladania len jedného - súhrnného trestu; v takom prípade sa uložia samostatné tresty.

Predseda trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v rámci činnosti podľa § 21 ods. 3 písm. b) zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“), na základe podnetu generálneho prokurátora Slovenskej republiky, zistil výkladové rozdiely v právoplatných rozhodnutiach súdov nižšieho stupňa tak, ako sú prezentované nižšie. Otázka, ktorú bolo potrebné výkladovo riešiť, bola v návrhu stanoviska vymedzená nasledovne:

Je doručenie trestného rozkazu obvinenému (s účinkami spojenými s vyhlásením odsudzujúceho rozsudku podľa § 353 ods. 8 Trestného poriadku) časovým rozhraním medzi viacčinným súbehom trestných činov a trestnoprávnou recidívou (§ 42 ods. 1 Trestného zákona) aj v prípade, ak došlo k podaniu odporu s účinkami zrušenia trestného rozkazu (§ 355 ods. 10 Trestného poriadku) a k právoplatnému uznaniu viny v súdnom konaní po podaní odporu?

A/

Krajský súd v Žiline rozsudkom z 18. februára 2016, sp. zn. 3To/117/2015, o odvolaní obžalovaného X. X. podanom proti rozsudku Okresného súdu Dolný Kubín zo 16. júna 2015, sp. zn. 9T/11/2012, rozhodol tak, že podľa § 321 ods. 1 písm. d), ods. 3 Tr. por. zrušil napadnutý prvostupňový rozsudok vo výroku o treste a na podklade § 322 ods. 3 Tr. por. obžalovaného X. X., nar. XX.X.XXXX v I., bytom I., t. č. v Ústave na výkon trestu odňatia slobody Ilava, sám odsúdil podľa §§ 212 ods. 4, 38 ods. 5, 41 ods. 1, 42 ods. 1 Tr. zák. na súhrnný trest odňatia slobody vo výmere 8 rokov so zaradením podľa § 48 ods. 2 písm. b) Tr. zák. do ústavu na výkon trestu odňatia slobody so stredným stupňom stráženia. Podľa § 61 ods. 1, 2 Tr. zák. súd obžalovanému uložil tiež trest zákazu činnosti viesť motorové vozidlá akéhokoľvek druhu na 30 mesiacov. A napokon podľa § 42 ods. 2 Tr. zák. súd zrušil výroky o trestoch, ktoré boli obžalovanému uložené:

- rozsudkom Okresného súdu Námestovo z 15. decembra 2009, sp. zn. 4T/64/2009, v spojení s uznesením Krajského súdu v Žiline z 1. apríla 2010, sp. zn. 3To/47/2010, vo výmere 8 mesiacov, na výkon ktorého bol zaradený do ústavu na výkon trestu so stredným stupňom stráženia a trest zákazu činnosti viesť motorové vozidlá akéhokoľvek druhu na 30 mesiacov;
- rozsudkom Okresného súdu Námestovo z 9. decembra 2011, sp. zn. 4T/64/2011, v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline z 23. mája 2012, sp. zn. 2To/37/2012, vo výmere 1 rok, na výkon ktorého bol zaradený do ústavu so stredným stupňom stráženia a trest zákazu činnosti viesť motorové vozidlá akéhokoľvek druhu na 30 mesiacov, pričom podľa § 42 ods. 2 Tr. zák. súd zrušil výrok o treste, ktorý bol obžalovanému uložený rozsudkom Okresného súdu Námestovo z 15. decembra 2009, sp. zn. 4T/64/2009;
- rozsudkom Okresného súdu Námestovo z 28. novembra 2014 sp. zn. 4T/122/2011, v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline z 12. marca 2015, sp. zn. 3To/11/2015, vo výmere 5 rokov so zaradením na jeho výkon do ústavu so stredným stupňom stráženia, pričom súd zároveň zrušil výroky o trestoch v rozsudku Okresného súdu Námestovo z 9. decembra 2011, sp. zn. 4T/64/2011, a v rozsudku Okresného súdu Námestovo z 15. decembra 2009, sp. zn. 4T/64/2009, v spojení s uznesením Krajského súdu v Žiline z 1. apríla 2010, sp. zn. 3To/47/2010;

ako aj všetky ďalšie rozhodnutia na tento výrok obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad.

Z o d ô v o d n e n i a :

Napadnutým rozsudkom Okresného súdu Dolný Kubín bol obžalovaný X. X. uznaný za vinného zo spáchania zločinu krádeže podľa § 212 ods. 1, 4 písm. b) Tr. zák. v spojení s § 138 písm. e) Tr. zák. a z prečinu porušovania domovej slobody podľa § 194 ods. 1 Tr. zák., pre skutok uvedený vo výroku napadnutého rozsudku.

Bol za to odsúdený podľa § 212 ods. 4 Tr. zák. v spojení s § 38 ods. 5 Tr. zák. za použitia § 41 ods. 1 Tr. zák. na úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 8 rokov. Podľa § 48 ods. 2 písm. b) Tr. zák. súd obžalovaného na výkon tohto trestu odňatia slobody zaradil do ústavu na výkon trestu so stredným stupňom stráženia.

Proti tomuto rozsudku podal riadne a včas, v zákonom stanovenej lehote odvolanie obžalovaný. (...)

Krajský súd na podklade podaného odvolania obžalovaným preskúmal v zmysle § 317 ods. 1 Tr. por. zákonnosť a odôvodnenosť všetkých výrokov napadnutého rozsudku, ako i správnosť postupu konania, ktoré týmto výkonom predchádzalo, pričom mal na zreteli aj povinnosť prihliadnuť na všetky prípadné chyby, ktoré neboli odvolaním vytýkané, ak by odôvodňovali podanie dovolania podľa § 371 ods. 1 Tr. por. a zistil, že odvolanie obžalovaného je dôvodné.

Preskúmaním výroku o treste krajský súd dospel k záveru, že okresný súd pri ukladaní trestu nepostupoval v súlade so zákonom. V odôvodnení napadnutého rozsudku konštatoval, že v prejednávacom prípade neboli splnené podmienky pre uloženie súhrnného trestu, keďže žalovaný skutok nie je vo viacčinnom súbehu so žiadnym z činov, za ktoré bol už obžalovaný odsúdený. Poukázal na skutočnosť, že vo veci Okresného súdu Námestovo, sp. zn. 4T/64/2009, bol prvým odsudzujúcim rozhodnutím už trestný rozkaz, ktorý bol obžalovanému doručený (vyhlásený) 17. júna 2009. Podľa názoru okresného súdu, hoci bol tento trestný rozkaz v dôsledku podaného odporu neskôr zrušený, možno naň pri zisťovaní súbehu pre účely uloženia súhrnného trestu naďalej prihliadať ako na tzv. pretínajúce odsudzujúce rozhodnutie.

K veci je potrebné uviesť, že podľa § 353 ods. 6 Tr. por. trestný rozkaz má povahu odsudzujúceho rozsudku. Účinky spojené s vyhlásením rozsudku nastávajú doručením trestného rozkazu obvinenému.

Určením, že trestný rozkaz má povahu odsudzujúceho rozsudku treba rozumieť najmä vykonateľnosť trestu uloženého právoplatným trestným rozkazom, povinnosť obvineného nahradiť trovy spojené s výkonom trestu odňatia slobody a trovy trestného konania zálohované štátom, zápis odsúdenia do registra trestov, účinky uvedené v § 9 ods. 1 písm. e) Tr. por., teda musí ísť o trestný rozkaz, ktorý nadobudol právoplatnosť, ktorý rovnako ako právoplatný odsudzujúci rozsudok je nemeniteľný, záväzný a vykonateľný.

Z vyššie uvedených dôvodov preto podľa názoru krajského súdu predelom medzi súbehom a recidívou nemôže byť doručenie trestného rozkazu, ktorý bol v dôsledku podaného odporu neskôr zrušený, ale až prvý vyhlásený odsudzujúci rozsudok, ktorý neskôr nadobudol právoplatnosť. V trestnej veci Okresného súdu Námestovo, sp. zn. 4T/64/2009, to bol dátum 15. december 2009, kedy bol vyhlásený prvý odsudzujúci rozsudok, ktorý neskôr nadobudol právoplatnosť. Ak teda žalovanú trestnú činnosť obžalovaný spáchal 27. októbra 2009, bolo to pred prvým odsudzujúcim rozsudkom Okresného súdu Námestovo, sp. zn. 4T/64/2009, ktorý neskôr nadobudol právoplatnosť. Podľa názoru krajského súdu teda boli splnené zákonné podmienky na uloženie súhrnného trestu, a to nielen voči vyššie uvedenému rozsudku Okresného súdu Námestovo, sp. zn. 4T/64/2009, ale aj voči rozsudku Okresného súdu Námestovo, sp. zn. 4T/64/2011, a rozsudku Okresného súdu Námestovo, sp. zn. 4T/122/2011. Krajský súd preto napadnutý rozsudok vo výroku o treste zrušil a rozhodol o treste obžalovaného tak, že mu uložil podľa § 212 ods. 4 Tr. zák., § 38 ods. 5 Tr. zák., § 41 ods. 1 Tr. zák., § 42 ods. 1 Tr. zák. súhrnný trest odňatia slobody vo výmere 8 rokov, pričom prihliadol k všetkým zákonným zásadám vyplývajúcim z ustanovenia § 34 ods. 1 Tr. zák., tak ako to učinil okresný súd.

Na podklade vyššie uvedených skutočností krajský súd rozhodol tak, ako je to uvedené vo výrokovej časti tohto rozsudku.

B/

Krajský súd v Trnave uznesením z 10. januára 2017, sp. zn. 3To/81/2016, v trestnej veci obžalovaných K. P. a R. V. pre zločin vydierania spolupáchateľstvom podľa § 20 k § 189 ods. 1 Tr. zák. a iné, podľa § 319 Tr. por. zamietol odvolanie prokurátorky proti rozsudku Okresného súdu Piešťany z 24. októbra 2016, sp. zn. 16T/64/2016.

Z o d ô v o d n e n i a :

Rozsudkom Okresného súdu Piešťany, č. k. 16T/64/2016-685, zo dňa 24. októbra 2016 boli obžalovaní K. P. a R. V. uznaní za vinných zo zločinu vydierania spolupáchateľstvom podľa § 20, § 189 ods. 1 Tr. zák. na tom skutkovom základe, že dňa 28. februára 2016 (...)

Ďalej uvedeným rozsudkom bola obžalovaná R. V. uznaná za vinnú z prečinu vydierania spolupáchateľstvom podľa § 20, § 189 ods. 1 Tr. zák. a z prečinu sprenevery podľa § 213 ods. 1 Tr. zák. na tom skutkovom základe, že (...)

Za uvedený trestný čin okresný súd uložil obžalovanému K. P. podľa § 189 ods. 1 Tr. zák. s prihliadnutím na § 36 písm. l), písm. k), § 37 písm. m), § 38 ods. 3 Tr. zák. trest odňatia slobody vo výmere 2 (dva) roky nepodmienečne, pričom podľa § 48 ods. 2 písm. a) Tr. zák. bol pre výkon trestu odňatia slobody zaradený do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom stráženia.

Za uvedené trestné činy okresný súd uložil obžalovanej R. V. podľa § 189 ods. 1 Tr. zák. s prihliadnutím na § 36 písm. l), § 38 ods. 3 Tr. zák., § 41 ods. 1, ods. 2 Tr. zák. úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 2 (dva) roky, pričom podľa § 49 ods. 1 písm. a) Tr. zák. jej bol výkon trestu odňatia slobody podmiennečne odložený a podľa § 51 ods. 1, ods. 2 Tr. zák. jej bola určená skúšobná doba s probačným dohľadom na 4 (štyri) roky. Podľa § 51 ods. 2, ods. 4 písm. g), písm. j) Tr. zák. jej boli uložené povinnosti spočívajúce v príkazoch: podrobiť sa v súčinnosti s probačným a mediačným úradníkom alebo iným odborníkom programu sociálneho výcviku alebo inému výchovnému programu a zamestnať sa v skúšobnej dobe alebo uchádzať sa preukázateľne o zamestnanie.

Proti tomuto rozsudku vo vzťahu k obžalovanému K. P. čo do výroku o vine aj treste v neprospech obžalovaného v zákonom stanovenej lehote (ihneď na hlavnom pojednávaní po vyhlásení rozsudku č. l. 677 spisu) zahlásila prokurátorka okresnej prokuratúry odvolanie, ktoré odvolanie v rozsahu č. l. 738-741 spisu odôvodnila.

Obžalovaný K. P. v zákonom stanovenej lehote odvolanie nepodal. U obžalovanej R. V. nadobudol rozsudok právoplatnosť a vykonateľnosť dňa 24. októbra 2016.

V písomnom odôvodnení odvolania okresná prokuratúra (...)

Vyjadрила sa, že s právnymi úvahami prvostupňového súdu o tom, že doručením trestného rozkazu Okresného súdu Piešťany, sp. zn. 2T/124/2014, zo dňa 22. decembra 2014 nastali účinky vyhlásenia odsudzujúceho rozsudku a teda z toho dôvodu, v prípade skutku spáchaného dňa 28. februára 2016 sa nemôže jednať o zbiehajúcu sa trestnú činnosť, za ktorú by sa mal ukladať súhrnný trest, sa nestotožňuje.

V zmysle § 355 ods. 10 Tr. por. ak bol odpor podaný v lehote a nebol vzatý späť podľa odseku 8, trestný rozkaz sa prednesením obžaloby prokurátorom na hlavnom pojednávaní ruší. Ak na hlavnom pojednávaní súd postupuje podľa § 255 ods. 3 a prokurátor neprednesie obžalobu, trestný rozkaz sa ruší vyhlásením uznesenia o vrátení veci prokurátorovi na postup podľa § 232 a § 233 alebo vyhlásením rozsudku, ktorým súd schválil dohodu o vine a treste.

Vzhľadom k tomu, že obžalovaný K. P. vo veci vedenej na Okresnom súde Piešťany, sp. zn. 2T/124/2014, pre prečin nebezpečného vyhrážania podľa § 360 ods. 1, ods. 2 písm. a) Tr. zák. podal odpor, trestný rozkaz sa zrušil. Z uvedených dôvodov nemôže byť predelom medzi súbehom a recidívou doručenie trestného rozkazu, ktorý bol v dôsledku podaného odporu neskôr zrušený, ale až prvý vyhlásený odsudzujúci rozsudok, ktorý neskôr nadobudol právoplatnosť.

Mala za to, že v danom prípade boli splnené zákonné podmienky na uloženie súhrnného trestu v zmysle § 42 ods. 1 Tr. zák. a nie samostatného trestu. Uviedla, že rozsudok Okresného súdu Piešťany, sp. zn. 2T/124/2014, zo dňa 1. júna 2016 doposiaľ nenadobudol právoplatnosť, keďže obžalovaný K. P. proti nemu podal odvolanie, o ktorom nebolo doposiaľ rozhodnuté a z toho dôvodu bolo v predmetnej trestnej veci nevyhnutné vyčkat' na rozhodnutie odvolacieho súdu, keďže podľa R 27/71 skorší odsudzujúci rozsudok za iný trestný čin páchatel'a musí byť právoplatný, pričom ak tento rozsudok ešte nie je právoplatný, súd, ktorý rozhoduje neskôr, vyčká s rozhodnutím, kým skorší rozsudok nadobudne právoplatnosť. Poukázala na rozhodnutie Krajského súdu v Žiline, sp. zn. 3To/117/2015, zo dňa 18. februára 2016. Navrhla, aby Krajský súd v Trnave podľa § 321 ods. 1 písm. b), písm. d) Tr. por. zrušil napadnutý rozsudok a podľa § 322 ods. 1 Tr. por. vrátil vec súdu prvého stupňa, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol.

Krajský súd v Trnave, ako súd odvolací, postupom uvedeným v citovanom ustanovení § 317 ods. 1 Tr. por. zistil, že odvolanie proti rozsudku okresného súdu podala procesná strana na to oprávnená, a to proti výrokom, proti ktorým odvolanie podať mohla, pričom tak urobila v lehote ustanovenej v zákone, a dospel k zisteniu, že odvolanie prokurátorky okresnej prokuratúry nie je dôvodné.

K výroku o treste u obžalovaného K. P.

Okresný súd nepochybil ani postupom v konaní, ktorým dokazoval skutočnosti potrebné pre ukladanie sankcie.

Ak bol predchádzajúci trest uložený trestným rozkazom a nový trest sa ukladá rozsudkom, musí sa za podmienok § 35 ods. 2 Tr. zák. uložiť súhrnný trest. Uloženie súhrnného trestu prichádza v takomto prípade do úvahy vtedy, ak súd odsudzuje obvineného za trestný čin (prečin), ktorý spáchal skôr než mu bol doručení trestný rozkaz. Nie je rozhodujúce, kedy bol trestný rozkaz vydaný, pretože len doručenie trestného rozkazu a nie už jeho vydanie má účinky spojené s vyhlásením odsudzujúceho rozsudku (§ 314e ods. 4 Tr. por.) (R 57/1977).

Odvolací súd ustálil, že uloženie samostatného trestu obžalovanému K. P. za skutok pod bodom 3 obžaloby bolo na mieste. Dôležité je zdôrazniť, že nie je rozhodujúce, kedy bol vydaný trestný rozkaz, či bol podaný odpor proti trestnému rozkazu, resp. či bol trestný rozkaz zrušený, ale podstatné je, kedy bol trestný rozkaz doručený obžalovanému, nakoľko doručení trestný rozkaz upozornil obžalovaného K. P. na negatívne správanie. Z uvedeného vyplýva, že nebolo potrebné vyčkat' s rozhodnutím, kým rozsudok Okresného súdu Piešťany, sp. zn. 2T/124/2014, zo dňa 1. júna 2016 nadobudne právoplatnosť.

Vo vyjadrovacom konaní podľa § 22 ods. 2 zákona o súdoch sa v prospech riešenia zodpovedajúceho alternatíve A/ vyjadrili Špecializovaný trestný súd a Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, preferencia alternatívy A/ vyplýva aj z podnetu generálneho prokurátora Slovenskej republiky na zaujatie stanoviska.

V prospech alternatívy B/ sa vyjadrili krajské sudy v Bratislave, Košiciach, Prešove, Žiline a Nitre, Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky a Paneurópska vysoká škola - Fakulta práva.

Trestnoprávne kolégium najvyššieho súdu prijalo hlasovaním právne vety tak, ako sú uvedené vyššie, ktoré zodpovedajú alternatíve B/, pričom tieto vety majú už aj vo svojom výslovnom znení dostatočnú výpovednú hodnotu. Tieto znejú:

Časovým rozhraním medzi viacčinným súbehom trestných činov a trestnoprávnou recidívou je v zmysle § 42 ods. 1 Tr. zák. moment vyhlásenia súdom prvého stupňa prvého odsudzujúceho rozsudku za niektorý z trestných činov (skutkov) toho istého páchatel'a; taký účinok má podľa § 353 ods. 8 Tr. por. aj doručenie trestného rozkazu obvinenému. Pri pokračovacom trestnom čine, ak konanie páchatel'a pri niektorom z čiastkových útokov tohto činu časovo prekročí moment uvedený v predchádzajúcej vete, pokračovací trestný čin je spáchaný ako trestnoprávna recidíva.

Na účinok uvedený v predchádzajúcom odseku nemá vplyv, ak je rozsudok súdu prvého stupňa zrušený súdom vyššieho stupňa pri rozhodovaní o opravnom prostriedku alebo ak dôjde k zrušeniu trestného rozkazu zo zákona na základe podaného odporu (§ 355 ods. 10 Tr. por.), pokiaľ v ďalšom priebehu trestného konania dôjde k právoplatnému odsúdeniu za dotknutý trestný čin.

Ak bol trestný čin spáchaný ako trestnoprávna recidíva, tento stav sa nezmení nastaním účinkov zahľadania odsúdenia skorším rozsudkom, vyhlásenie ktorého je momentom časového rozhrania medzi (jednak) viacčinným súbehom trestných činov spáchaných v predchádzajúcom období a (jednak) trestnoprávnou recidívou; v takom prípade sa pri rozhodovaní o trestných činoch, ktoré nie sú dotknuté zahladením odsúdenia, ustanovenia o úhrnnom alebo súhrnnom treste (§ 41 ods. 1, 2 a § 42 Tr. zák.) nepoužívajú.

Od situácie popísanej v predchádzajúcom odseku (trestnoprávna recidíva sa nezmení na viacčinný súbeh trestných činov nastaním účinkov zahľadania odsúdenia skorším „hraničným“ rozsudkom) je potrebné odlišiť situáciu predpokladanú ustanovením § 42 ods. 3 Tr. zák., v ktorej sa v prípade viacčinného súbehu trestných činov, pri postupnom ukladaní trestov za ne, nastaním účinkov zahľadania odsúdenia skorším „hraničným“ rozsudkom, neguje princíp ukladania len jedného - súhrnného trestu; v takom prípade sa uložia samostatné tresty.

Možno dodať, k prvým dvom odsekmi právnych viet, že časové rozhranie medzi viacčinným súbehom trestných činov a trestnoprávnou recidívou je, z pohľadu zákonom ustanovených účinkov vyhlásenia rozsudku doručením trestného rozkazu obvinenému, posudzované podľa rovnakého princípu, ako je tomu pri samotnom odsudzujúcom rozsudku (jeho vyhlásení). Ide o judikatúrne generovaný a dlhodobou rozhodovacou praxou fixovaný princíp varovania páchatel'a (obvineného) prvým odsudzujúcim rozhodnutím, teda uznaním viny zo spáchania trestného činu, ktoré je reakciou súdu na dotknutý čin, aj keď ešte nejde o právoplatné odsúdenie. K účinkom rozhrania súbehu a recidívy kritickým momentom (buď vyhlásením rozsudku alebo doručením trestného rozkazu) dôjde *ex tunc* (späťne k rozhodujúcemu momentu) až v situácii, keď sa týmito rozhodnutiami dotknutý skutok stane trestným činom s účinkami právoplatného odsúdenia zaň. Preto je potrebné „čakať“ na právoplatnosť takého rozhodnutia v inom konaní, vedenom pre trestný čin, u ktorého sú vo vzťahu k dotknutému (skoršiemu) rozhodnutiu splnené podmienky pre ukladanie súhrnného trestu podľa § 42 ods. 1 Tr. zák. - teda ak by súd v tomto ďalšom konaní mal pristúpiť k odsúdeniu páchatel'a za trestný čin, ktorý spáchal skôr, ako bol súdom prvého stupňa v paralelne vedenom (prvom z oboch) konaní už vyhlásený odsudzujúci rozsudok (alebo nastali účinky vyhlásenia rozsudku doručením trestného rozkazu obvinenému) za iný jeho trestný čin (trestný čin toho istého páchatel'a ako samostatný skutok).

Nie je potom správna interpretácia o nesplnení podmienok podľa § 42 ods. 1 Tr. zák. (odsudzovanie páchatel'a za trestný čin spáchaný skôr, ako bol vyhlásený súdom prvého stupňa odsudzujúci rozsudok za iný jeho trestný čin) v prípade trestného rozkazu, ktorý bol síce doručený, ale proti ktorému bol podaný odpor,

nakolko ide (má ísť) len o odmietnutie skrátenej formy konania stranou, resp. stranami (taký názor bol prezentovaný vo vyjadrovanom konaní). Naopak, nie je dôvod nevzťahovať aj na túto situáciu ustanovenie § 353 ods. 10 Tr. por. (účinky spojené s vyhlásením odsudzujúceho rozsudku nastávajú dorúčením trestného rozkazu obvinenému) - išlo by o popretie znenia aj účelu zákona. Odpor proti trestnému rozkazu je síce naozaj aj formou odmietnutia skrátenej formy súdneho konania, neeliminuje však hmotnoprávny aspekt doručenia trestného rozkazu obvinenému, ktorý je predmetom tohto stanoviska.

Ak je pre rozhraničenie viacčinného súbehu a recidívy trestných činov rozhodujúci vyššie označený moment výstrahy páchatel'a prvým odsudzujúcim rozhodnutím súdu v prípade vyhlásenia rozsudku, a to aj takého, ktorý bol (dokonca), na základe riadneho alebo mimoriadneho opravného prostriedku, zrušený nadriadeným súdom ako chybný, pokiaľ v ďalšom konaní (predsa len) došlo k právoplatnému odsúdeniu za dotknutý čin (táto výkladová téza je súčasťou vyššie zmienenej judikatúrnej konštrukcie), platí také riešenie rovnako (argument *a maiori ad minor*) v prípade trestného rozkazu, ktorý bol zrušený „len“ v dôsledku podania odporu stranou, avšak k právoplatnému odsúdeniu v ďalšom priebehu konania tiež došlo.

Pokiaľ ide o tretí odsek právnych viet, deklaruje nemennosť stavu spáchania činu ako trestnoprávnej recidívy z hľadiska ukladania trestu (samostatného oproti trestaniu viacčinného súbehu trestných činov úhrnným alebo súhrnným trestom), a to v nadväznosti na účinky zahľadania odsúdenia u rozhodnutia, ktoré vytvorilo skoršiu deliacu čiaru medzi viacčinným súbehom trestných činov a trestnoprávnou recidívou (v zmysle predchádzajúcich odsekov právnych viet stanoviska).

Ak teda bol čin spáchaný ako recidivujúci, uloží sa samostatný trest (môže spĺňať tiež kritéria „ďalšieho“ trestu podľa § 43 Tr. zák.), aj so sprisňujúcimi sankčnými momentami recidívy (čo už prekračuje rámec tohto odôvodnenia). To platí bez ohľadu na okolnosť, či ide o recidívu „pravú“ (nový trestný čin spáchaný až po právoplatnosti skoršieho rozhodnutia) alebo „nepravú“ (nový trestný čin spáchaný ešte pred takou právoplatnosťou - v tomto prípade bez konzekvencií z hľadiska sankcií uložených skorším, recidíve predchádzajúcim odsúdením, napríklad a typicky nový trestný čin nemôže byť spáchaný v skúšobnej dobe určenej pri podmienечnom odklade výkonu trestu skorším odsudzujúcim rozhodnutím, ktorá ešte nezačala plynúť, keďže plynie od právoplatnosti dotknutého výroku).

Za trestnoprávnou recidívou (v kontrapozícii s viacčinným súbehom trestných činov) je teda na účel riešenej problematiky potrebné považovať spáchanie trestného činu napriek skoršiemu odsúdeniu páchatel'a za iný jeho trestný čin (postačuje aj doposiaľ neprávoplatné odsúdenie, ak odsudzujúce rozhodnutie v ďalšom priebehu konania nadobudlo právoplatnosť); nejde o recidívu, ak u skoršieho rozhodnutia nastali pred opakovaným spáchaním trestného činu účinky zahľadania odsúdenia. Hraničný moment medzi viacčinným súbehom trestných činov a trestnoprávnou recidívou je charakterizovaný v prvom odseku právnych viet stanoviska.

V legislatívnej terminológii sa trestnoprávna recidíva vyjadruje aj formuláciou o spáchaní trestného činu „opakovane“ (§ 38 ods. 5, 6 Tr. zák.).

Na rozdiel od trestnoprávnej recidívy, ktorou sa zaoberá toto stanovisko, je recidívou v kriminologickom ponímaní akékoľvek opakovanie konania, ktoré je právne trestným činom, bez ohľadu na ďalšie kvalifikačné súvislosti (napríklad pri čiastkových útokoch pokračovacieho trestného činu) a na existenciu, resp. stav odsúdení (napríklad či je odsúdenie zahladené).

V súvislosti riešenej stanoviskom ide o dve modelové, v aplikačnej praxi riešené situácie:

Má dôjsť k odsúdeniu za dva činy, jeden spáchaný pred a jeden po vyhlásení skoršieho (už právoplatného odsudzujúceho rozsudku (resp. dorúčení obvinenému trestného rozkazu, ktorý neskôr nadobudol právoplatnosť) - u dotknutých skutkov ide o samostatné trestné činy, nie o čiastkové útoky pokračovacieho trestného činu. Primárne by sa ukladal jednak súhrnný trest podľa § 42 Tr. zák. za prvý čin a jednak zároveň ďalší samostatný trest za druhý čin - súvislosti sú popísané v právnych vetách a v predchádzajúcej časti tohto odôvodnenia. Ak však konajúci súd zistí, že u skoršieho „hraničného“ odsudzujúceho rozhodnutia nastali v medziobdobí (po spáchaní časovo neskoršieho z oboch činov) účinky zahľadania odsúdenia, uloží (v prípade uznania viny za oba novožalované činy) dva samostatné tresty (teda prvý z nich nebude súhrnný).

Dôvodom je, že vo vzťahu k skôr spáchanému činu (prvému z oboch novožalovaných činov) sa použije ustanovenie § 42 ods. 3 Tr. zák., komentované v štvrtom odseku právnych viet stanoviska (ustanovenie o

súhrnnom treste sa v dôsledku už nastalých účinkov zahľadania „hraničného“ odsúdenia nepoužije). Vo vzťahu k spôsobu ukladania trestov za oba novožalované činy potom platí výklad podľa tretieho odseku právnych viet stanoviska.

To (naposledy uvedené) znamená, že recidíva druhého z novožalovaných činov, daná v čase jeho spáchania vo vzťahu k prvému z nich (aj vo vzťahu k činu dotknutému „hraničným“ odsúdením), sa nezmení - v dôsledku následného nastania účinkov zahľadania „hraničného“ odsúdenia - na vzťah viacčinného súbehu trestných činov.

Tak ako v prípade zrušenia „hraničného“ rozhodnutia súdom vyššieho stupňa - vid' znenie prvých dvoch odsekov právnych viet a výklad k nim (pri použití aj argumentu *a maiori ad minor*), v súhrne platí: Ak na rozhraničení viacčinného súbehu trestných činov a trestnoprávnej recidívy nič nemeňte zrušenie prvého odsudzujúceho rozhodnutia za niektorý z viacčinných sa zbíhajúcich trestných činov nadriadeným súdom na základe riadneho alebo mimoriadneho opravného prostriedku (teda ako chybného), pokiaľ v ďalšom priebehu konania došlo k právoplatnému odsúdeniu za dotknutý čin, ostáva taký diferenciačný efekt zachovaný aj pri nastaní účinkov zahľadania „hraničného“ odsúdenia, ku ktorému došlo po jeho skôr nadobudnutej právoplatnosti.

V dôsledku uvedeného platí, že na posúdenie alternatívy buď viacčinného súbehu trestných činov (trestanej úhrnným, alebo v prípade samostatných konaní súhrnným trestom) alebo trestnoprávnej recidívy (trestanej samostatnými trestami za dotknuté činy) je relevantný retrospektívny pohľad, určený časom spáchania činu - ak je čin spáchaný ako recidivujúci, táto pozícia sa - nastaním účinkov zahľadania skoršieho „hraničného“ odsúdenia - nezmení na pozíciu viacčinného sa zbíhajúceho trestného činu (kým v opačnej situácii, pri trestnom čine spáchanom vo viacčinnom súbehu prichádza, pri postupnom trestaní v oddelených konaniach, do úvahy zmena režimu trestania, popísaná v štvrtom odseku právnych viet stanoviska, v dôsledku použitia § 42 ods. 3 Tr. zák.).

V popísanom prípade sa teda uložia samostatné tresty a ustanovenie o úhrnnom treste - § 41 ods. 1 a 2 Tr. zák., sa nepoužije.

Nadväzujúcou otázkou je potom skúmanie podmienok použitia zákonného sprísnenia trestu za spáchanie trestného činu ako recidívy pri druhom novožalovanom - chronologicky poslednom trestnom čine, čím sa už toto odôvodnenie nezaobera.

Podmienkou samostatných trestov však je, že dotknutý (druhý novožalovaný) čin, za ktorý sa aktuálne ukladá samostatný trest, bol spáchaný ešte pred nastaním účinkov zahľadania skoršieho „hraničného“ odsúdenia, teda ako recidíva. Ak by bol tento čin spáchaný až po uvedenom momente (teda bez existujúceho „rozhrania“ v čase svojho spáchania), o recidívu (a jej možné zákonné represívne konzekvencie) by nešlo, a za oba novožalované činy by sa ukladal úhrnný trest, keďže by išlo o viacčinný súbeh týchto trestných činov.

Obdobne sa posúdi ďalšia z oboch modelových (v aplikačnej praxi sa opakovane vyskytujúcich) situácií. Týka sa (na rozdiel od prvej z nich) jedného novožalovaného činu a jeho vzťahu s dvoma časovo neskoršími, po sebe nasledujúcimi, samostatnými a pri posudzovaní tejto situácie už právoplatnými odsúdeniami (rozsudok alebo trestný rozkaz). Tieto odsúdenia nie sú spojené s uložením súhrnného trestu pri druhom z nich - nejde teda o postih viacčinného súbehu trestných činov, ale o situáciu trestnoprávnej recidívy.

Primárne by v prebiehajúcom konaní o novožalovanom čine boli splnené podmienky na uloženie súhrnného trestu podľa § 42 ods. 1, 2 Tr. zák. vo vzťahu k prvému z oboch rozhodnutí, avšak konajúci súd zistí, že u neho nastali účinky zahľadania odsúdenia (s účinkami negácie ukladania súhrnného trestu podľa odseku 3 naposledy označeného ustanovenia).

Otázkou potom je, či sa namiesto toho uloží súhrnný trest vo vzťahu k nasledujúcemu odsúdeniu, ktoré je stále bez účinkov svojho zahľadania - novožalovaný čin bol totiž spáchaný pred vyhlásením takého (v poradí druhého) rozsudku a účinky zahľadania skoršieho odsúdenia zdanlivo uvoľňujú priestor pre aplikáciu ustanovenia § 42 ods. 1 a 2 Tr. zák. vo vzťahu k naposledy označenému rozhodnutiu.

Ako vyplýva z vyššie uvedeného (tretieho odseku právnych viet a skoršieho výkladu), odpoveď je negatívna.

O viacčinný súbeh ide len vo vzťahu novožalovaného činu a činu, ktorého sa týkalo prvé z oboch doterajších odsúdení (už s účinkami zahľadania). Čin, ktorý je predmetom doposiaľ ostatného odsudzujúceho rozhodnutia, bol spáchaný vo vzťahu k činom uvedeným v predchádzajúcej vete ako recidivujúci (s rozhraním spočívajúcim v prvom z oboch doterajších odsudzujúcich rozhodnutí, špecifikovaným v prvej vete prvého odseku právnych viet stanoviska) a tento čin bol potrestaný samostatne. Nastanie účinkov zahľadania odsúdenia u „hraničného“ rozhodnutia (prvého z oboch doterajších rozhodnutí) už nič nezmení na vzťahu recidívy následne spáchaného činu (ktorého sa týka doposiaľ ostatné rozhodnutie) k novožalovanému činu (tak tomu bolo aj vo vzťahu k činu, ktorého sa týka „hraničné“ odsúdenie).

Za novožalovaný čin bude teda uložený samostatný trest - ustanovenie o súhrnnom treste sa vo vzťahu k ostatnému odsúdeniu nepoužije (prichádza však na základe aktuálneho odsúdenia do úvahy skúmanie možných novoprejavovaných zákonných aspektov sprísneného trestania recidívy vo vzťahu k ostatnému zo spáchaných činov - ktorého sa týka doposiaľ ostatné odsúdenie - čo toto odôvodnenie ďalej nerozoberá).

Opäť potom platí, že na posúdenie alternatívy buď viacčinného súbehu trestných činov (trestanej úhrnným, alebo v prípade samostatných konaní súhrnným trestom) alebo trestnoprávnej recidívy (trestanej samostatnými trestami za dotknuté činy) je relevantný retrospektívny pohľad, určený časom spáchania činu - ak je čin spáchaný ako recidivujúci, táto pozícia sa nezmení - nastaním účinkov zahľadania skoršieho „hraničného“ odsúdenia - na pozíciu viacčinne sa zbiehajúceho trestného činu (odlišný aspekt zahľadania „hraničného“ odsúdenia je popísaný v štvrtom odseku právnych viet a komentovaný v poslednom odseku tohto textu).

Podmienkou však, tak ako v prípade prvej modelovej situácie, je, že dotknutý čin, ktorého sa týka aktuálnemu rozhodovaniu bezprostredne predchádzajúce odsúdenie (druhé z oboch doterajších), bol spáchaný ešte pred nastaním účinkov zahľadania skoršieho „hraničného“ odsúdenia (prvého z oboch doterajších odsúdení), teda ako recidíva. Ak by bol tento čin spáchaný až po uvedenom momente (teda bez existujúceho „rozhrania“ v čase svojho spáchania), o recidívu (a jej možné zákonné represívne konzekvencie) by nešlo a v aktuálne prebiehajúcom konaní by sa vo vzťahu k doposiaľ ostatnému odsudzujúcemu rozhodnutiu, ak by nebolo tiež pokryté účinkami svojho zahľadania, ukladal súhrnný trest.

Posledný - štvrtý odsek právnych viet potom popisuje situáciu upravenú ustanovením § 42 ods. 3 Tr. zák. Táto je odlišná od situácie popísanej v treťom odseku právnych viet stanoviska a netýka sa trestnoprávnej recidívy, ale uloženia samostatných trestov namiesto jedného (súhrnného), ak pri postupnom trestaní (v oddelených konaniach) trestných činov spáchaných (síce pôvodne) vo viacčinnom súbehu v medziobdobí (od právoplatnosti skoršieho rozhodnutia do nového rozhodovania) nastanú účinky zahľadania skoršieho odsúdenia.